

Африка

**Фізико-географічне
положення
та берегова лінія**

7 клас

Мета: з'ясувати особливості географічного положення Африки; продовжувати вдосконалювати навички роботи з картами атласу і додатковою літературою; сприяти розвитку компетенцій робити самостійні висновки. розвивати пізнавальний інтерес до предмета; виховувати повагу до природи планети Земля

Обладнання: атласи, підручники, контурні карти, відеоматеріал

Тип уроку: вивчення нового матеріалу .

Опорні та базові поняття: материк, частина світу, географічне положення, меридіани, паралелі, Гондвана, частини Світового океану, складові берегової лінії, площа материка, екватор, нульовий меридіан, крайні точки, дослідники, Васко да Гама, Давід Лівінгстон, Єгор Ковалевський.

Номенклатура: *океани:* Атлантичний, Індійський; *моря:* Середземне, Червоне; *затоки:* Гвінейська, Аденська; *канал* Суецький канал; *протоки:* Баб-ель-Мандебська, Гібралтарська, Мозамбіцька; *острів* Мадагаскар; *півострів* Сомалі, *крайні точки:* мис Рас-Енгела, мис Голковий, мис Альмаді, мис Рас-Хафун.

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань.

«Інтелектуальна розминка» (виконується усно)

материк — це...(велика частина суходолу з усіх боків оточена океанами та морями)

частина світу — це...(найбільша ділянка суходолу, яка включає територію материка (материків) або його частину разом з прилеглими островами)

екватор — це...(найдовша паралель, що ділить земну кулю на дві півкулі – Північну і Південну)

нульовий меридіан — це...(це умовна лінія, яка з'єднує полюси Землі, проходить через Гринвіч і ділить земну кулю на дві півкулі – Східну і Західну)

«Найспекотніший материк»

«Колиска людства»

«Улюблениця Сонця»

«Чорний континент»

«Материк коротких тіней»

Пригадайте

- 1. Яку площу займає материк Африка? Порівняйте її з площами інших материків**
- 2. На які півкулі поділяють Землю лінії екватора та нульового меридіана?**
- 3. Для чого на картах позначають лінії тропіків?**
- 4. Чим відрізняється вплив холодних і теплих морських течій на природу прибережних зон материка?**

План вивчення материка

- 1. Загальні відомості**
- 2. Фізико-географічне положення (ФГП)**
- 3. Історія відкриття, дослідження та вивчення**
- 4. Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини**
- 5. Клімат**
- 6. Води суходолу**
- 7. Природні зони**
- 8. Населення**
- 9. Політична карта**

Географічні назви до скарбнички знань:

моря: Середземне, Червоне

затоки: Гвінейська, Аденська

протоки: Мозамбіцька, Гібралтарська, Баб-ель-Мандебська

острови: Мадагаскар, Канарські, Зеленого Мису

півострів Сомалі

канал Суецький

океанічні течії (холодні): Бенгельська, Канарська, Сомалійська

океанічні течії (теплі): Гвінейська, Мозамбіцька

крайні точки: мис Рас-Енгела, мис Голковий, мис Альмаді, мис Рас-Хафун

Загальні відомості

У перекладі з латинської мови «африкус» означає **«безморозний»**, «той, що не знає холоду»

Африка

- Площа материка – 30,3 млн км²
- Населення – 1,5 млрд осіб (2023 р.)
- Довжина берегової лінії – 30,5 тис. км.
- Найвища точка над рівнем моря – вулкан Кіліманджаро (5895 м)
- Найнижча точка від рівня моря – западина Ассаль (–155 м)
- Середня висота над рівнем моря – 650 м
- Найдовша річка – Ніл (з Кагéрою – 6671 км)
- Найбільше за площею озеро – Вікторі́я (69,5 км²)
- Найглибше озеро – Танганьі́ка (–1470 м)
- Найбільший острів – Мадагаска́р (587 тис. км²)

Фізико-географічне положення (ФГП)

Фізико-географічне положення (ФГП)

– розташування території відносно різноманітних природних об'єктів, які впливають на формування його природи

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ (ФГП)

Положення відносно ліній градусної сітки

- **екватора:** *північна, південна півкулі;*
- **0° меридіана:** *західна, східна півкулі;*
- **тропіків і полярних кіл:** *жаркий, помірний, холодний теплові пояси;*
- **крайні точки та їхні географічні координати**

Положення відносно навколишніх географічних об'єктів

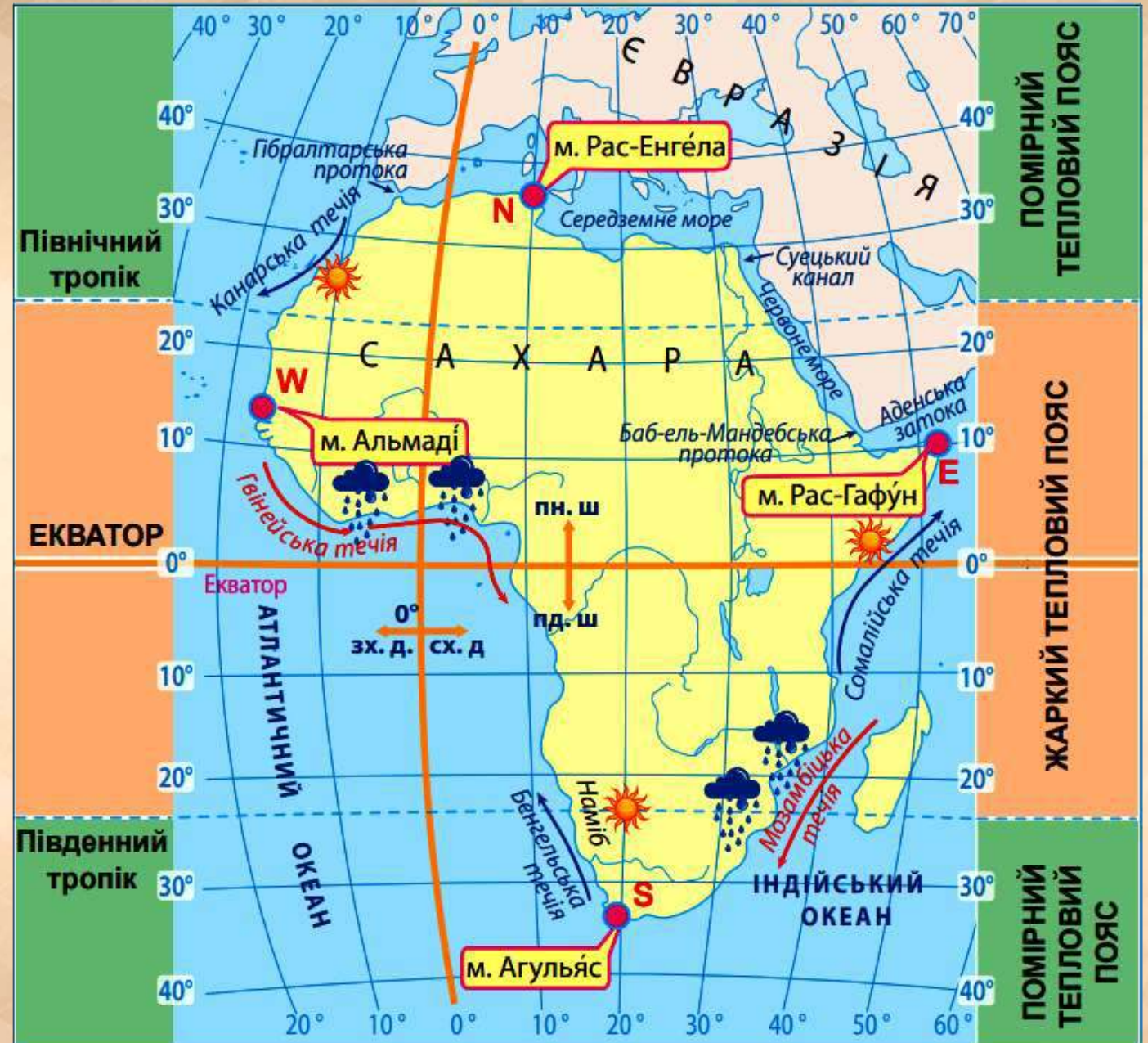
- **океанів та морів:** *їхній вплив на формування природи материка; вплив океанічних течій на природу узбережжя;*
- **інших материків:** *ступінь наближення та віддаленості, вплив на формування природи даного материка*

План вивчення ФГП материка

План		Послідовність роботи
1	Положення відносно екватора	Установити, в якій півкулі (Північній чи Південній) розташована;
2	Положення відносно початкового (нульового) меридіана	Установити, в якій півкулі (західній чи східній) розташована
3	Положення відносно океанів та морів	Визначити, які моря та океани омивають береги материка
4	Положення відносно інших материків	Визначити найближчі материки та що їх розділяє (протоки, канали)
5	Положення відносно кліматичних поясів	Визначити, в межах яких КП розташован материк
6	Крайні точки материка	Визначити: <ul style="list-style-type: none">➤ назви крайніх точок (мисів)➤ координати крайніх точок;
7	Протяжність материка	Визначити: <ul style="list-style-type: none">➤ протяжність материка з півночі на південь;➤ протяжність материка із заходу на схід;
8	Особливості берегової лінії	Визначити: <ul style="list-style-type: none">• сильно чи слабко розчленована;• які затоки вдаються в суходіл;• які великі півострови виступають в океан;• які великі острови та архіпелаги розташовані поблизу узбережжя материка

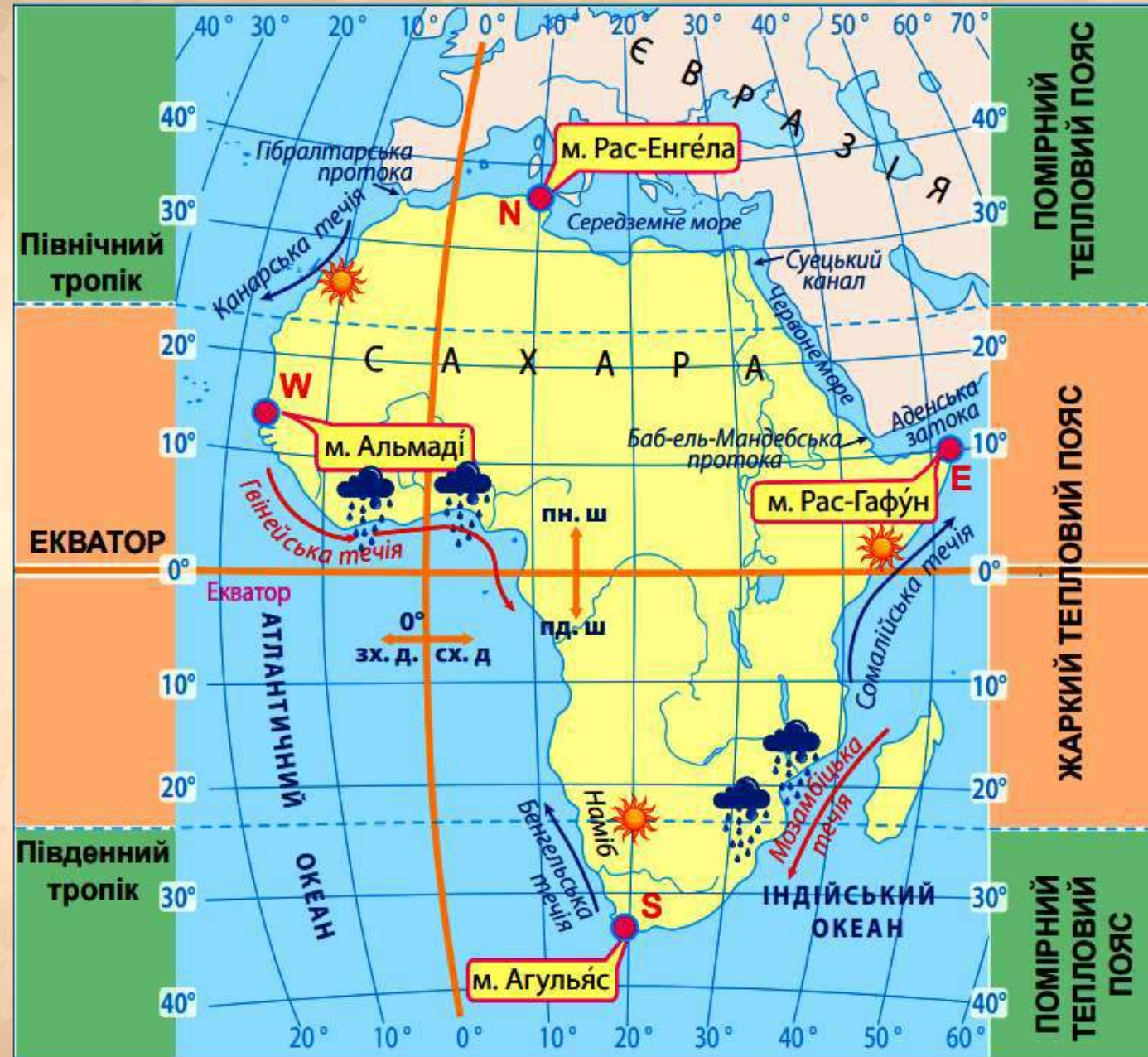
Фізико-географічне положення

- Неповторність природи зумовлена особливостями розташування континенту на планеті, тобто його фізико-географічним положенням

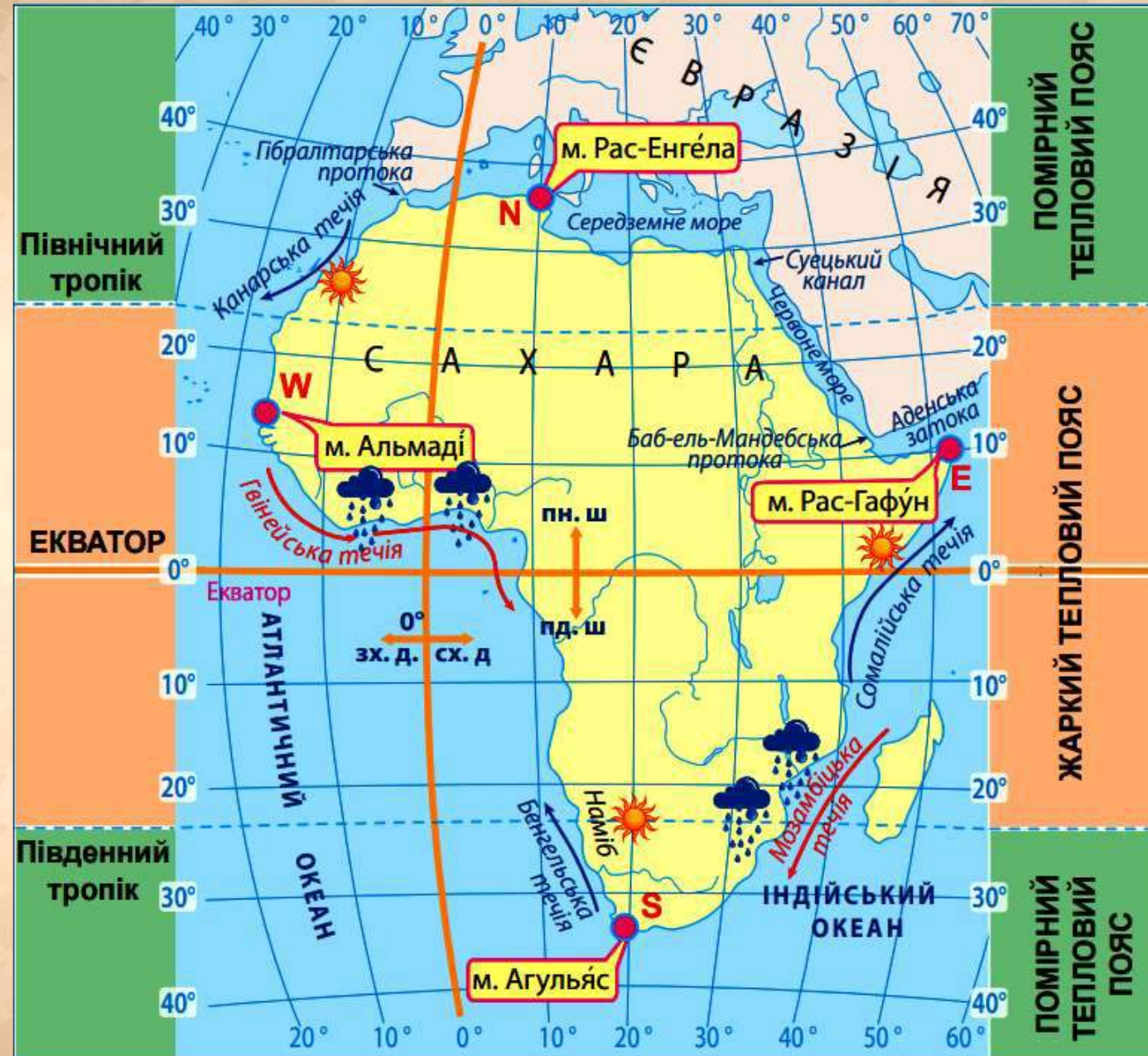
Завдання (усно)

1. За картою-схемою з'ясуйте, які з ліній градусної сітки перетинають Африку:
 - а) екватор
 - б) 0° меридіан
 - в) Північний тропік
 - г) Південний тропік
 - д) Північне полярне коло
 - е) Південне полярне коло
2. Установіть, у яких півкулях Землі розміщена Африка

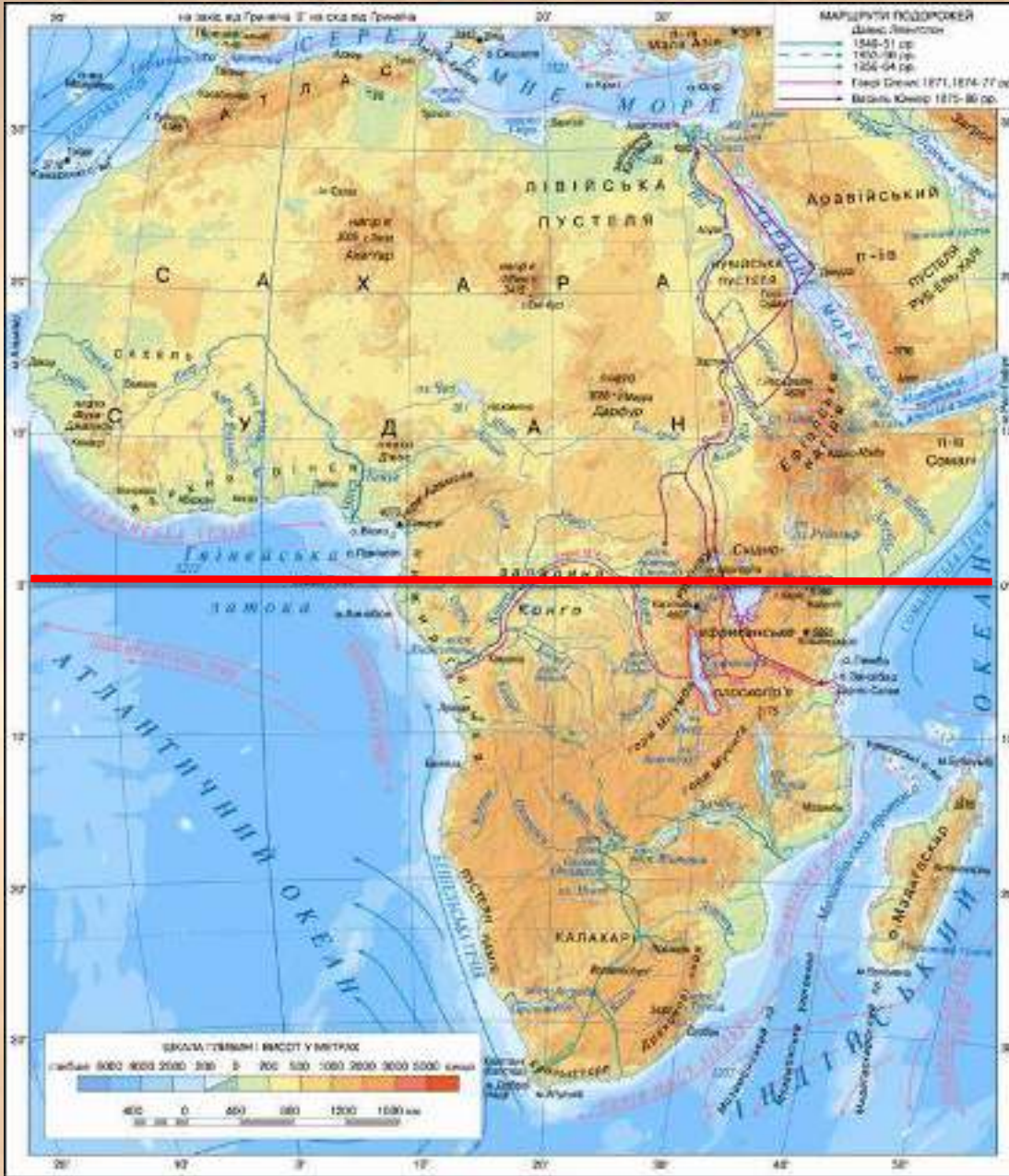

Завдання(усно)

3. Визначте, у якій частині Африку перетинає екватор. Поміркуйте, як це впливає на природу материка
4. З'ясуйте, у межах яких теплових поясів розміщена Африка. Як це впливає на клімат материка?

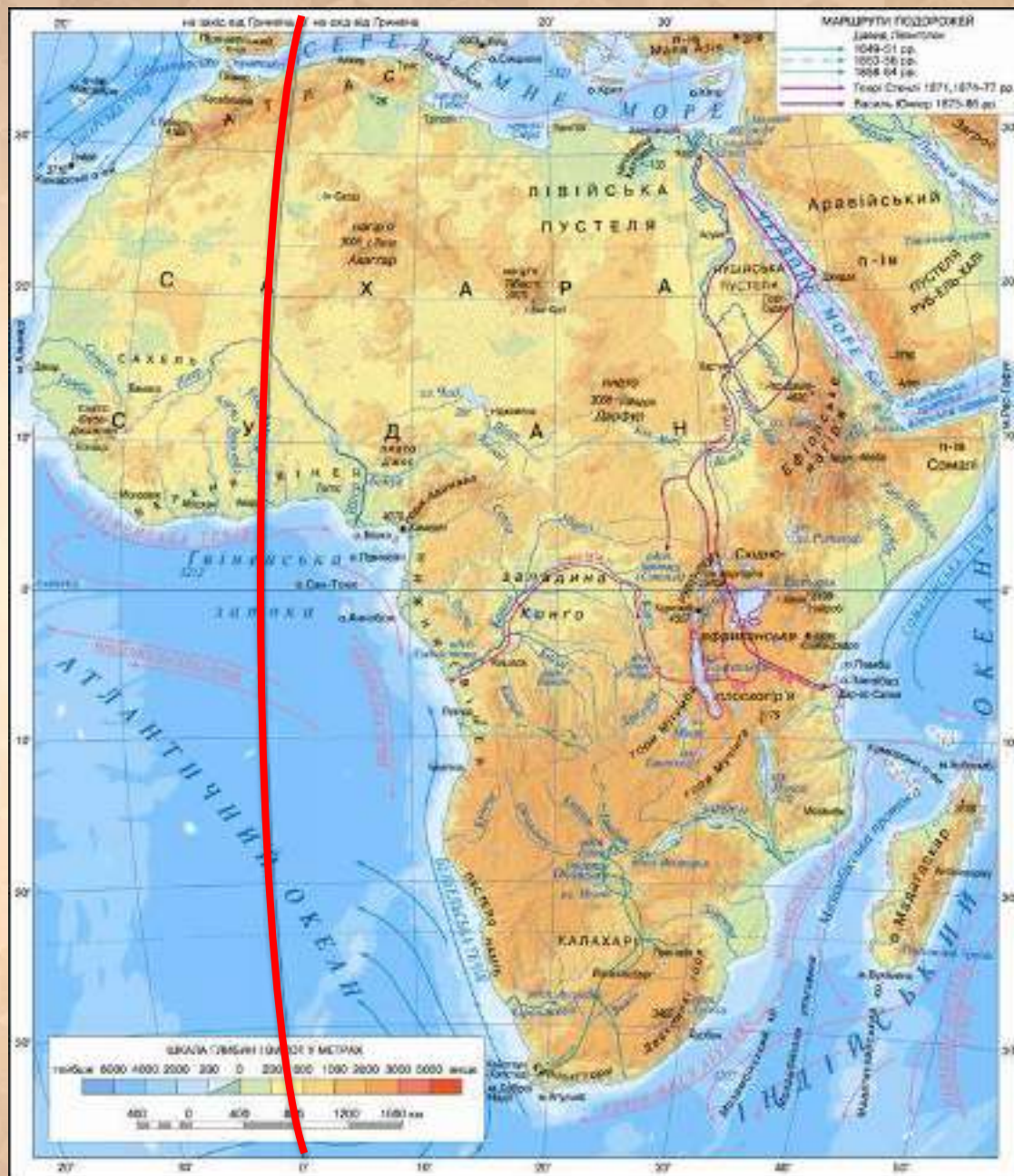
Положення відносно екватора

- **Своєрідність розташування Африки полягає в тому, що це єдиний материк, який майже посередині перетинається екватором**
- **Отже, Африка лежить в обох півкулях Землі**
- **І тому, коли в північній півкулі - літо, то в південній - зима**

Положення відносно початкового меридіана

- Відносно нульового меридіана континент майже повністю лежить у східній півкулі, лише невелика його частина — у західній

Положення відносно океанів та морів

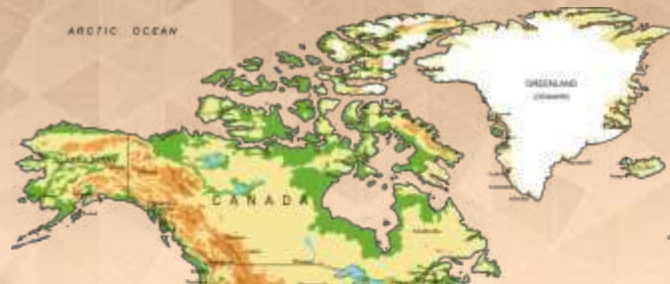

Африка омивається водами Атлантичного океану – на заході Індійського океану – на сході

Африка омивається водами Середземного моря - на півночі Червоного моря – північному сході

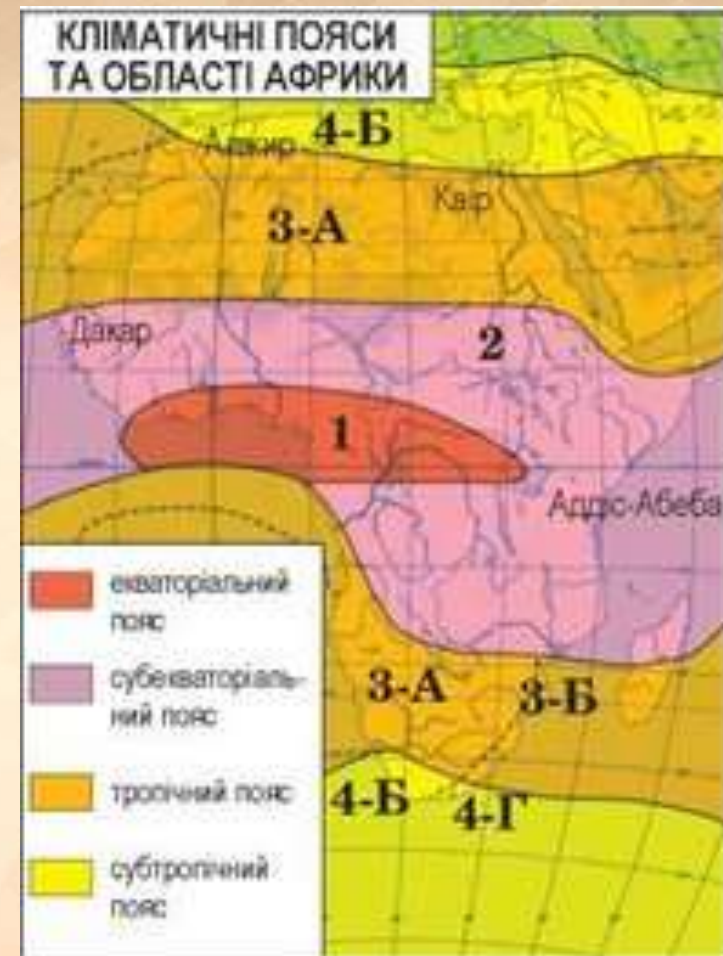
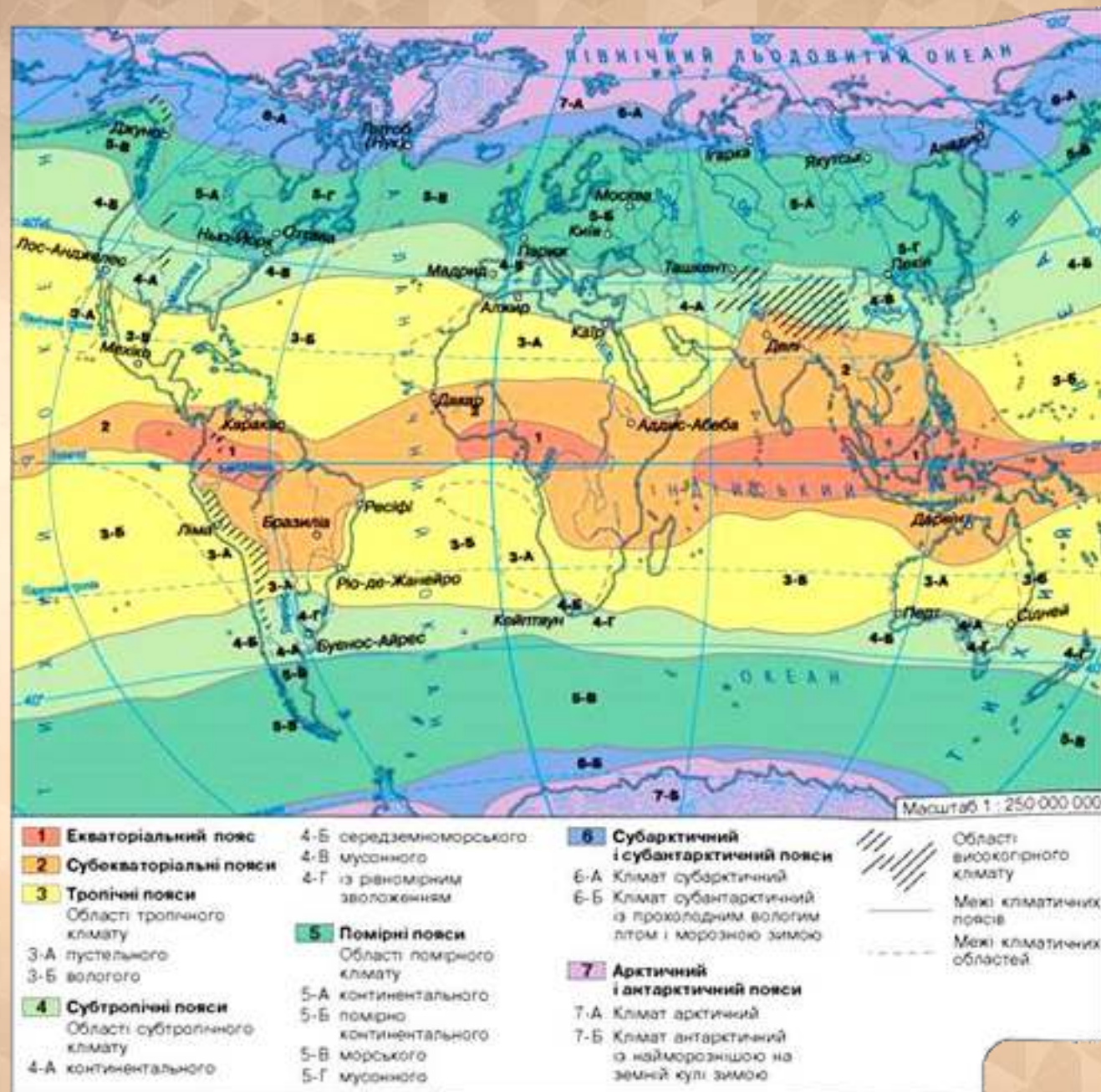
Положення відносно інших материків

Африка майже впритул розташована до Євразії. Від Європи Африку відокремлює Гібралтарська протока

Суецький канал та Баб-ель-Мандебська протока відокремлюють Африку від Азії
Від інших материків Африка відокремлена водами Атлантичного та Індійського океанів

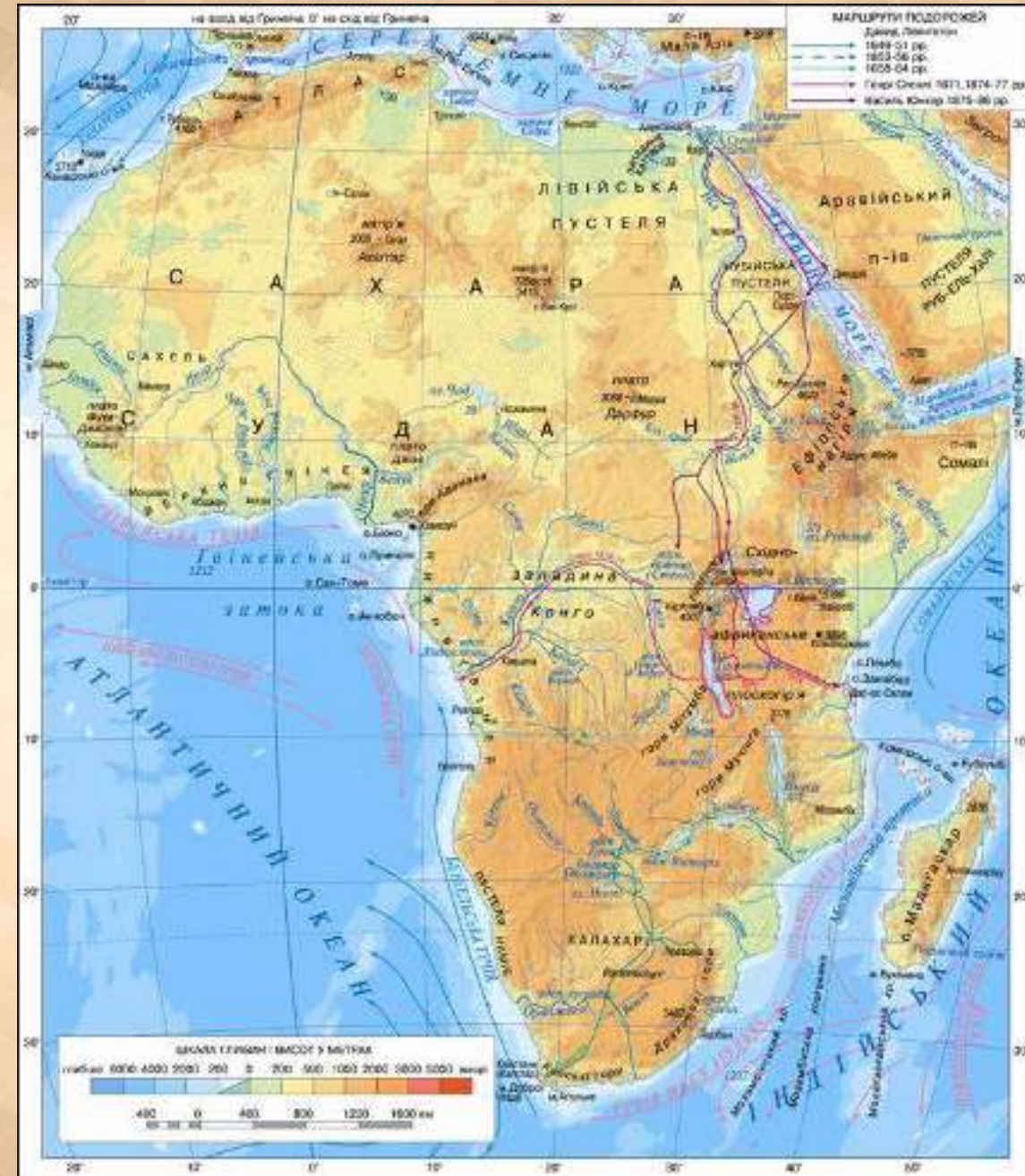
Положення відносно кліматичних поясів

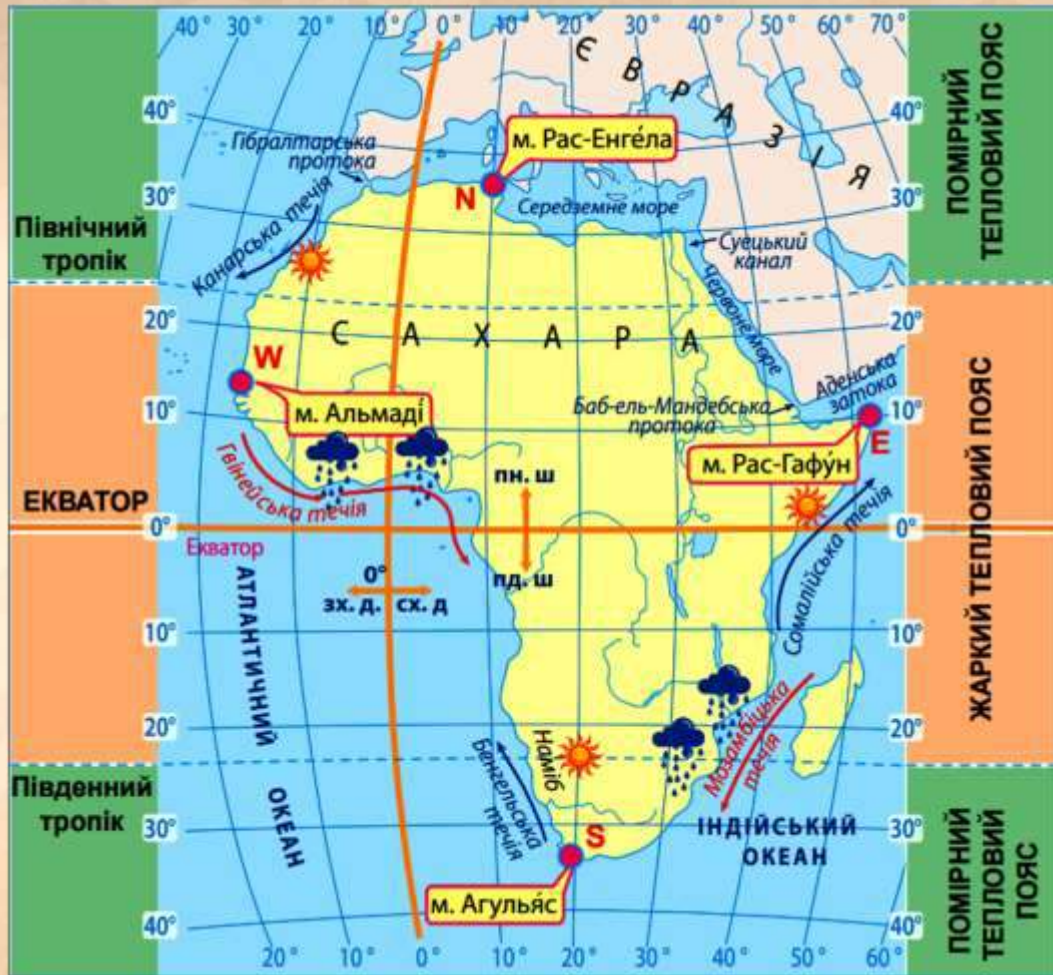
Мал. 2.14. Кліматичні пояси і області в Африці (області: 3-А — пустельного, 3-Б — вологого, 4-Б — середземноморського, 4-Г — з рівномірним зволоженням)

Берегова лінія

- Узбережжя Африки **мало розчленоване** й майже не має природних бухт, зручних для облаштування портів
- Це зумовлено особливостями утворення материка внаслідок розколів давнього континенту Гондвана

Суецький канал

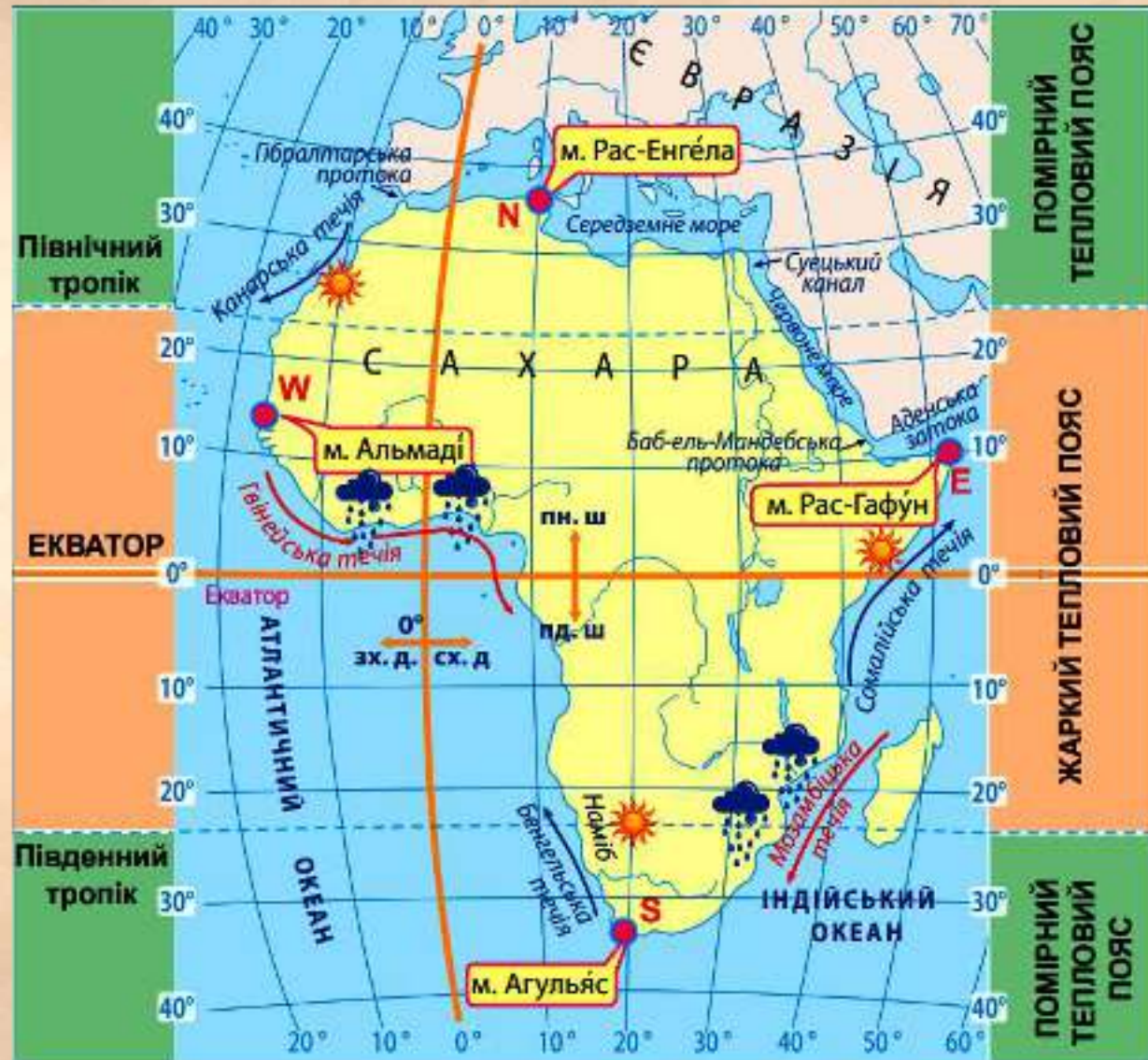

Завдання

- З'ясуйте, які моря та океани сполучає Суецький канал. Поясніть, чому його відкриття стало надзвичайно важливою подією для всього людства

Виконуємо практичну роботу (підручник , стор 78)

«Визначення географічних координат крайніх точок і протяжності Африки з півночі на південь та із заходу на схід»

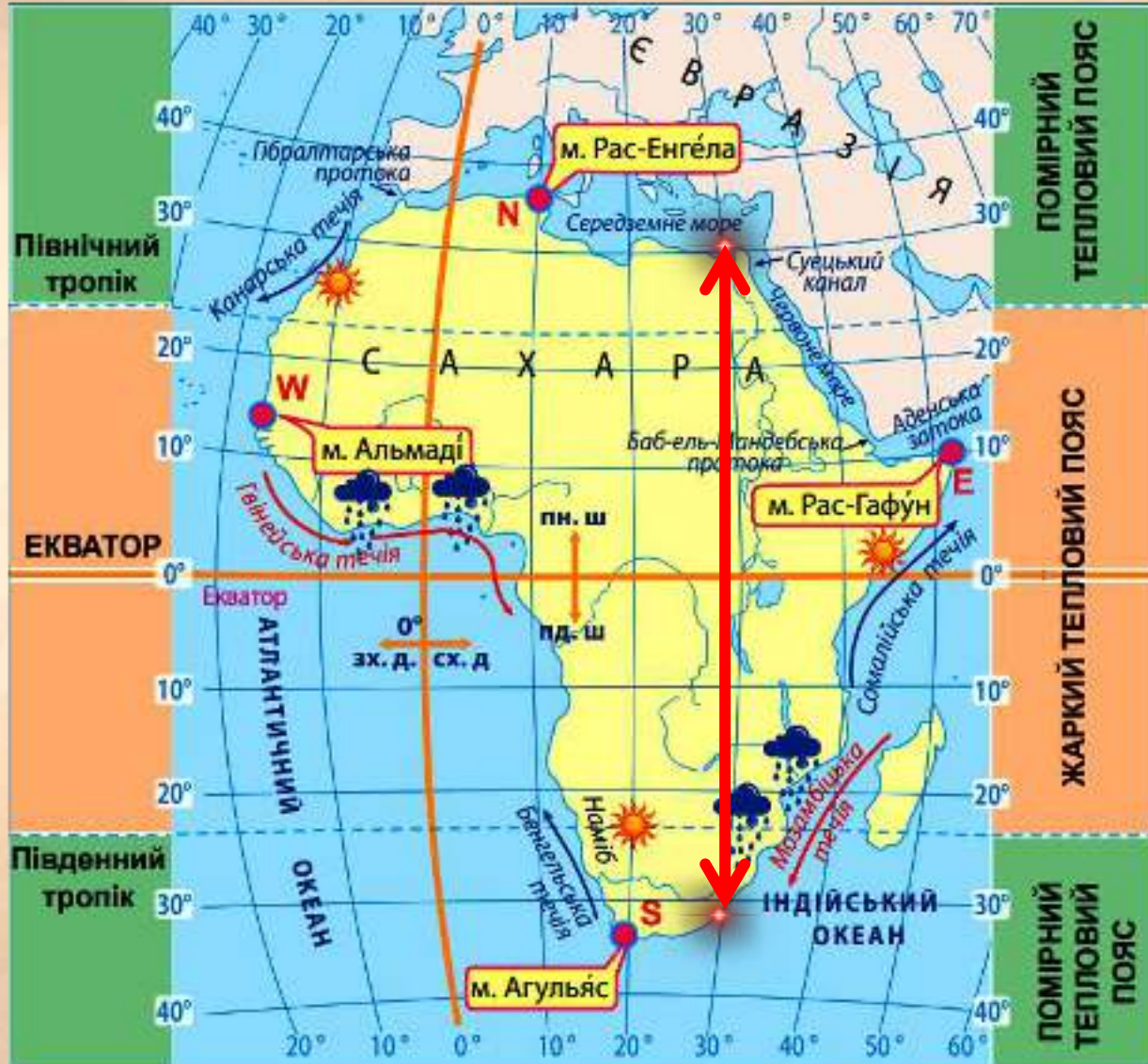

- За фізичною картою або малюнком у підручнику з'ясуйте **назви крайніх точок Африки** та визначте їхні географічні координати.
- Результати запишіть у таблицю

Крайні точки материка		Географічні координати	
Географічне положення	Назва	Географічна широта	Географічна довгота
Північна			
Південна			
Західна			
Східна			

Виконуємо практичну роботу

«Визначення географічних координат крайніх точок і протяжності Африки з півночі на південь та із заходу на схід»

- За градусною сіткою обчисліть протяжність Африки з півночі на південь в градусах і кілометрах:
а) за 30° сх.д.

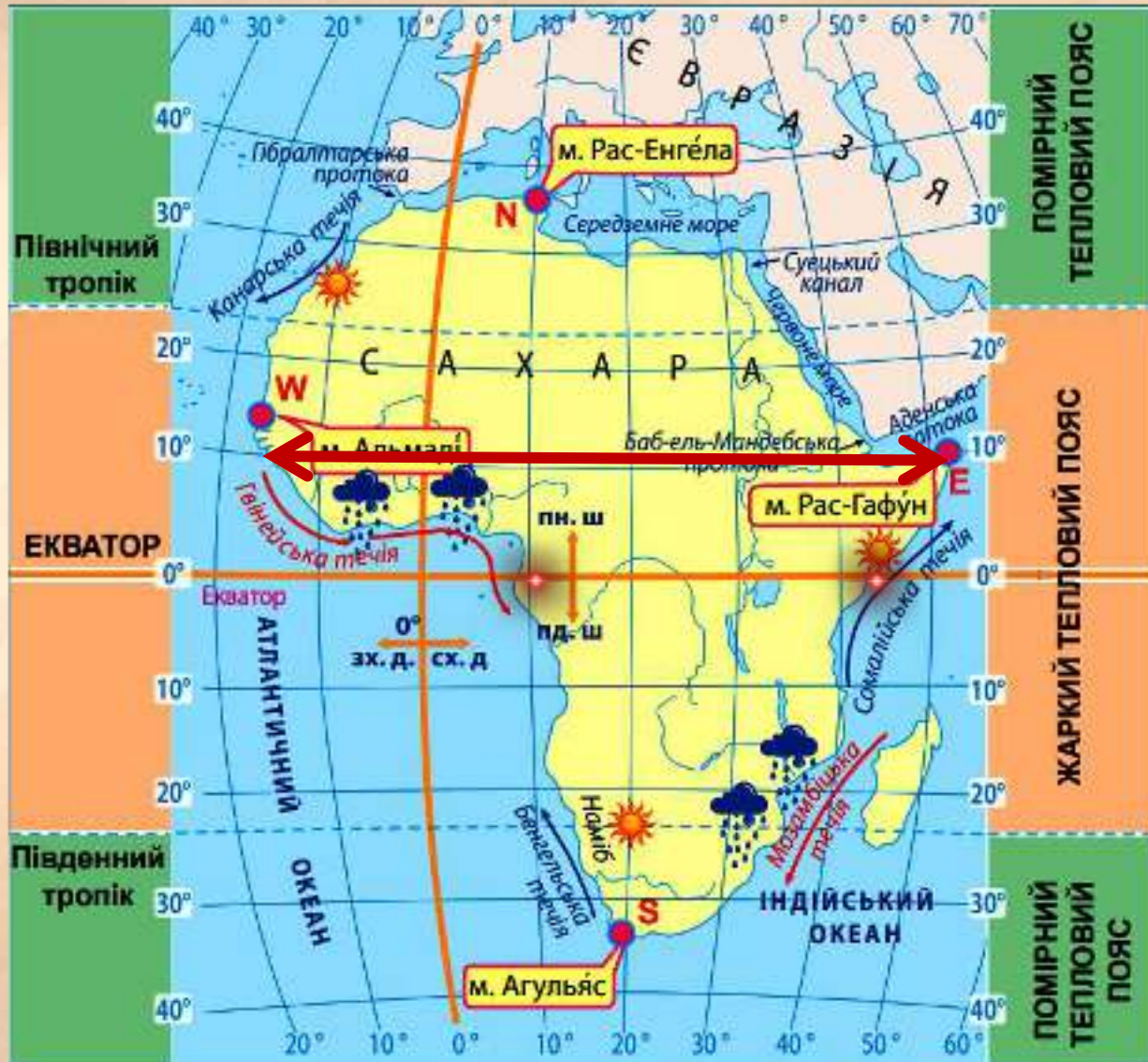
Зразок

- Визначаємо широту північної та південної точок → **31° сх.д. та 32° сх.д.**
- Знаходимо відстань між ними в градусах → **31 + 32 = 63**
- Знаходимо відстань між ними в кілометрах → **63 × 111 км = 6993 км**

- б) за 20° сх.д.

Виконуємо практичну роботу

«Визначення географічних координат крайніх точок і протяжності Африки з півночі на південь та із заходу на схід»

- За градусною сіткою обчисліть протяжність Африки із заходу на схід в градусах і кілометрах:
- а) по екватору (в 1° – 111,3 км)

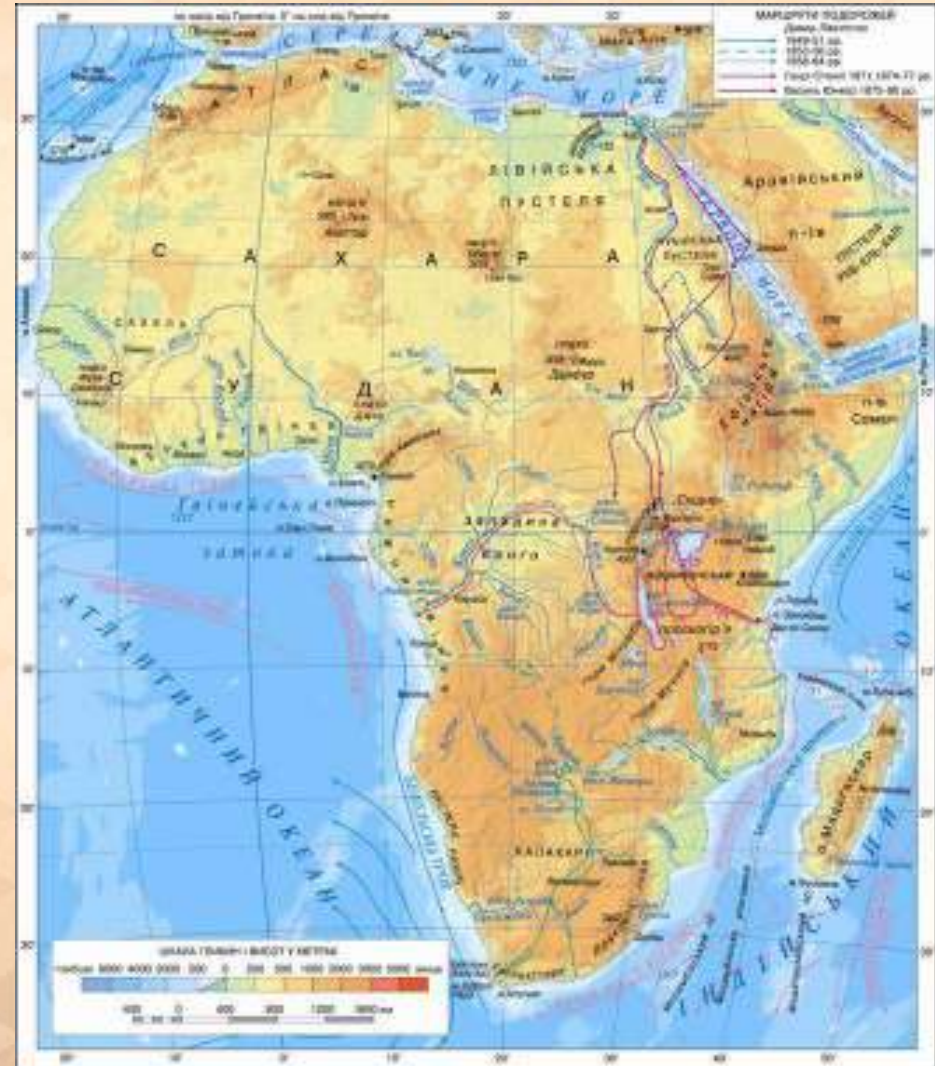
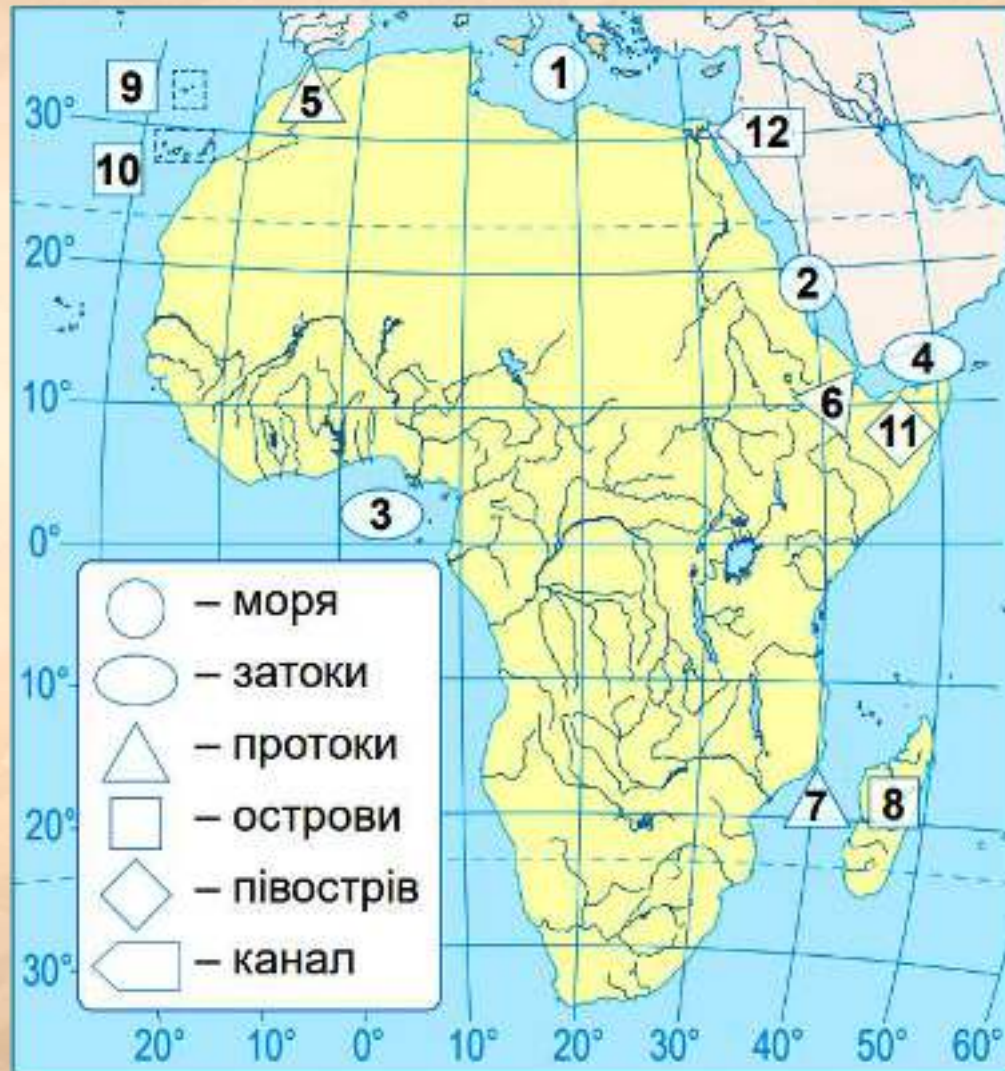
Зразок

1. Визначаємо довготу західної та східної точок → **10° сх.д. та 44° сх.д.**
2. Знаходимо відстань між ними в градусах → **44-10=34**
3. Знаходимо відстань між ними в кілометрах → **34° × 111,3 = 3784,2 км**

- б) по 10° пн.ш.(1°- 110 км)

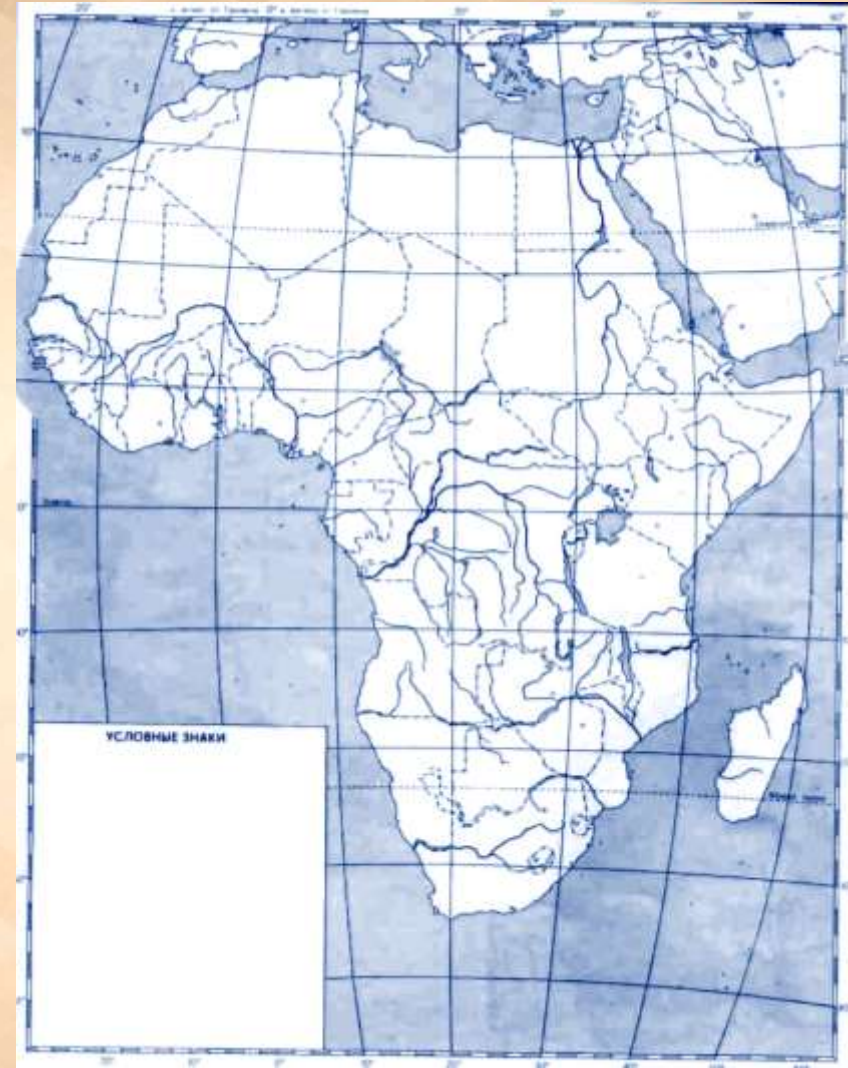
Завдання

Використовуючи фізичну карту атласу, з'ясуйте назви географічних об'єктів берегової лінії Африки, що позначені відповідними числами від 1 до 12

Завдання

2. Позначте ці географічні об'єкти на контурній карті

Завдання (за бажанням)

Відшукайте за фізичною та політичною картами Африки географічні «назви-двійники», тобто різні об'єкти, які мають однакову або похідну назву. Наприклад, Канарські острови та Канарська холодна течія.

Батьківщиною яких цінних культур є Африка ?

Проводимо дослідження (за бажанням)

**«Як особливості фізико-географічного положення Африки
впливають на формування її природних умов»**

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

**Опрацювати п 20
закінчити Пр р (підручник, стор 78)
Контурна карта (слайд 23-24)**